

Jana Šimulčíková

NA PEKNEJ VYHLIADKE

Jana Šimulčíková
NA PEKNEJ VYHLIADKE

Bratislava 2021

Jana Šimulčíková

**NA PEKNEJ
VYHLIADKE**

Copyright © Jana Šimulčíková
Cover design © Klára Valentová
Zalomenie Zdeněk Bašta-Grafix

Jana Šimulčíková
NA PEKNEJ VYHLIADKE

Zodpovedná redaktorka Anna Konečná
Návrh obálky Klára Valentová
Vydavateľstvo MAYOR, s. r. o.
mayor.kon@gmail.com

Tlačiareň P+M Turany

Prvé vydanie 2021
Printed in Slovakia

ISBN 978-80-99994-03-05

Úvod

Fascinujúce je, že začať môžeš kedykoľvek. Aj in medias res - uprostred rozbehnutého deja, o ktorom ešte nevieš, kam smeruje.

Impulz je už tu, naliehavejší ako včera, ako pred týždňom. Teraz! - počuješ píšťalku štartéra.

Je to, ako keď sa zahľadiš a v nehybnej póze sleduješ, ako smiešne sa ten svet naokolo hýbe, hmýri...

Vtom ti mozog akosi samočinne rozkáže: Vstaň!

Vstaneš a (ako tí čeladníci v rozprávke O šípovej Ruženke, keď sa zobudili zo storočného spánku) pokračuješ v prerušenej činnosti.

Doumývaš posledný horák na sporáku, zodvihneš zo zeme hračkárske autičko, zabudnuté v kúte, naleješ mlieko kocúrovi, nech nedomrza.

Urobíš všetko potrebné, no, žiaľ, neudržateľné v trvalom stave.

Zajtra, pozajtra, o týždeň, ba i o rok si tú svoju každodennú násobilku s malými obmenami do úmoru zopakuješ.

Tvoj život beží (nie, nevlečie sa - to si nepripust!).

Môžem ti tykať. Si bytosť ako ja, ako on, ona, moji rovesníci.

Čím menej sme už každý podobný sebe z niekdajška, tým viac sa všetci ponášame jeden na druhého.

A tak vlastne akýže ty? Všetko, čo o tebe alebo prostredníctvom teba vyslovím, môžem premietnuť aj do prvej osoby. Je v tom i naše generačné kolektívne vedomie.

Pozorovateľ, rozprávač aj aktér môjho deja sa skladá z nie-

koľkých bytostí. Mám ho pred sebou. Nie je výnimočný. Schopnosťami, postavením ani údelom, utrpením, šťastím neprevyšuje priemer.

Tak prečo som si ho vzala na mušku?

Nie je to ani „človek milión“. Ved' koľkíže z milióna sa vnútorné búria proti konvencii? Proti veciam, čo nás sprízemňujú? Proti bezmocnosti (z únavy)? Aké promise je to z celej populácie?

Neviem, či takého hrdinu vôbec potrebujeme, ale najlepšie sa píše o veciach dôverne známych a takou pre mňa tá postava mnou stvorená je.

Nikoho lepšie nepoznám, i keď dôležitejšie môžu byť okolnosti, v ktorých žije, ako na ne reaguje, a čo z toho utvárajúceho má v sebe akumulované z minulosti.

Najlepšie by bolo, keby to bol ON.

Preto, lebo pilotka, aby mala väčšiu autoritu, je pilot, rušňovodička rušňovodič...?

Pretože aj vence kladieme k pamätníku (žiaľ, už padlým) hrdinom a pochopiteľne nie „padlým“ ženám?

Moja hrdinka, i keď hádam ani nie je (nechce byť) typicky ženská, je evidentne ONA.

A, pravda, mohla by som to byť rovno ja, moja nie celkom verná kópia v procese, keď sa dejateľ mení na pozorovateľa. Ale na čo?

A tak živjô, Kornélia, Nela, ako som si tá pomenovala, môžem ťa začať grilovať. Obracať na panvici zo všetkých strán ako nejakého eurokomisára. Odhaľovať ťa do najhlbších intímností.

Autorka

Tu doma

Je 26. december – jedinečný dátum v kalendári, keď starý rok pomaly odchádza a nežiada sa už nič začínať.

Druhý (vlastne tretí) vianočný sviatok - *na Štefana* je oddychový, uvoľnenejší, neformálny, bez kravaty. Nenútime sa už byť sviatočne milí.

Dojedáme, čo sme navarili, napiekli. Môžeš si aj vypiť, koľko chceš, ak máš s kým.

Samému by ti nechutilo.

Nela je doma sama, ale necíti sa osamelá. Doma nikdy nie. Smutno jej býva na prechádzke, keď ako bludná ovca vidí spriaznené dvojice a rodinky.

V jej byte všetci bývalí spolubývajúci aj hostia zanechali nezmatateľné stopy.

No nielen stopy. Sú tu s ňou, všadeprítomní.

Keď si pri televízii zdriemne, je s nimi.

Ocitá sa vo svojej pôvodnej famílii, so sestrou, starším bratom, a rodičmi, alebo už vo vlastnej rodine s manželom a vlastnými, raz ešte malými, inokedy dospelými deťmi.

Sen stiera vekové a časové rozdiely. Babka sa v ňom celkom prirodzene stretá s vnučkou, ktorej sa v reálnom svete nedožila.

Aj Nela sa zrejme zapája do rozhovoru.

Keď sa zobúdz, niekedy v ozvene počuje, ako zo sna niečo nahlas hovorí, hoci nevie, nerozumie čo. Len zriedka sa rozepamätá, čo sa jej snívало.

Je ráno. Nela vstala o ôsmej a vypila horúce mlieko s medom, osvedčený liek proti kašľu.

Vianočné rodinné návštevy u dcéry aj syna má za sebou. Môže si už smelo dovoliť byť chorá.

Vždy zvykne ochorieť na sviatky alebo (počnúc dávnymi škol-skými výletmi) na cestách.

Lieči sa sama.

Vie, že po každej návšteve u lekárky by jej do zbierky pribudol ďalší predpísaný liek, ktorého sa nezbaví.

Je vo veku, keď už napokon musí mať nejakú chorobu. O čom by sa inak bavila s rovesníčkami, keď svoje prípadné iné neduhy (och, sladká nevedomosť), ak nebolia, neberie na vedomie?

Nemala ísť v studenom vetre od syna domov peši na mestskú dopravu. Už bola takmer vylicedená, hoci len silou vôle a podozrivo rýchlo.

Zo dvakrát kýchne, rozkašle sa a ustatá si prisunie stoličku bližšie ku kuchynským balkónovým dverám.

Tu má svoju *peknú vyhlíadku*, ako si ju kedysi (podľa tej tatranskej) nazvala.

Keď sa sem pred päťdesiatimi rokmi nastahovali, v osobitných poveternostných podmienkach mohli vraj (Nele sa to nepodarilo ani raz) dovidieť až do rakúskych Álp.

Teraz sa ako biele útesy nad údolím vypínajú vežiaky bratislavského sídliska. Vidno ho aj z Rakúska.

S pohľadom naň, keď rástlo, si emigranti údajne chodili do blízkosti našich hraníc k železnej opone poplakať za strateným domovom.

Nela zavrie oči a dojatá si tú scénu živo predstaví:

Kedysi módna plechová limuzína, pri ktorej, aspoň požičanej, sa naši odídenci s obľubou fotografovali, zide pred jej vnútorným zrakom z vozovky na pole a zastane.

Vystúpi z nej prešedivený bradáč, rozprestrie na zemi čosi ako modlitebný koberček, aby si nezablátil nohavice, a dramaticky pokľakne na jedno koleno.

V tej chvíli Nele z pamäti vyskočí báseň (neručí za to, že nie skomolená) zo školských lavíc:

„Keď išiel tatko do sveta,/ pri tomto klákol bukul a na hlavu moju položil/ tú svoju ťažkú ruku. /A viacej sa už nevrátil...“

Nela otvorí oči a zistí, že pred jej vonkajším ani vnútorným zrakom žiadny buk, ba ani dub nerastie.

Pozná rakúske pohraničné pásmo, je rovné a zdá sa, že do koreňov vyholené.

Poznala aj jedného *tatka*, čo odišiel do sveta a nevrátil sa ani doteraz po tridsiatich rokoch novej slobody. Ten určite nechodil vyplakávať k našim hraniciam.

Manželka s dvomi deťmi mala prísť za ním, ujsť vo Viedni z turistického zájazdu.

Niektu ju udal, a keď u nej colníci našli v kompóte zavarené doláre, poslali ju zo štátnych hraníc aj s deťmi a batožinou peši domov.

Neskôr aj s tretím dieťaťom (sama nevedela, ako k nemu prišla, keďže jej manžel v tom čase už žil na Novom Zélande) sa emigrovať neopovážila.

To ona mohla plakať s pohľadom vrúcne upretým na Rakúsko, odkiaľ sa všetko vzdialené zdalo na dosah.

Aj zhrdzavená železná opona padla. Zaškrípala a bum, zadunelo to ako lavína.

Dnes tá pani, Nelina susedka, chodí k dcére do Hainburgu ako domov a muža už ani nespomenie.

Nelu vyruší vrčanie motora. Zahľadí sa do dvora pod balkónom.

Jeden z najstarších obyvateľov ich trojdomu túruje auto, hádam už z piatej generácie rovnakej značky, odvtedy, čo tu býva.

Do tváre mu Nela nevidí a od chrbta ho v prvom momente nespoznáva. Hrbí sa, vykrivený trocha nabok, otvorí bránu do ulice a pomalými krokmi sa dovlečie k volant.

Zdá sa, akoby sa ten niekdajší junák (plejbojov sme ešte nemali) - radosť bolo naňho pozrieť - zošúveril a mladý svet ho prerástol vo všetkých parametroch.

Ešte aj bujné žúžolové vlasy mu celkom obeleli, jemné ako vata z vianočného stromčeka.

Keď sa kedysi chodili pozerať, ako (pomaly) rastú ich na tie časy exkluzívne družstevné byty, aj kávu si v záhradnej reštaurácii vypili, aj kalíšok tuhého na zbratanie dobre padol.

Čím však dlhšie bývajú pod rovnakou (v lejakoch už mierne zatekajúcou) strechou, tým viac sa vzájomne odcudzujú a menej o sebe vedia.

Dávno je koniec vzájomným silvestrovským návštevám aj bujarym veľkonočným polievačkám.

O čom by sa dnes Nela s tým bielovlasým deduškom zhovárala, keď roky sa už pri stretnutiach ledva pozdravia?

Nechápe ho ani ďalších vytrvalých motoristov z okolia. Prejsť z domu peši na trolejbus netrvá viac ako päť minút, a pripraviť vozidlo na výjazd, v zime z neho zoškrabať sneh, námrazu, naštartovať a zahriať motor, och, veď to je polhodinové zdržanie!

Nela to pozná, aj ona kedysi vozila deti do jaslí a škôlky, a zatiaľ čo sused s autom schádza dolu kopcom, má po rokoch pocit, akoby to bolo včera.

Únos svokry do zahraničia

Nela si spomenie na ich vehikel, dvojfarebný moskvič, už vtedy dobreže nie muzeálny exponát sovietskej výroby, a výbuch jej smiechu sa stráca v kýchnutí.

Prvé auto, ktoré bolo kopou plechu, hrdzavejúceho pod náterom, kúpil manžel z druhej či tretej ruky.

Pri skúšobnej jazde sa s ním ocitol na streche (šťastne, lebo nerozbili sa ani vajíčka, ktoré viezol), a keď odišiel na študijný pobyt do Prahy, ponechal poplátané vozidlo na dorazenie manželke.

Nebolo to ľahké. Predpotopná mašina neupozorňovala ani na to, že je smädná. Šoférka sa musela pred jazdou pozrieť do motora, ako

hlboko klesla hladina benzínu pod azbukovým napomenutím: *Nalej!*

Smola, ak na to v rannom zhone zabudla. Moskvič potom kdekoľvek, najradšej na rušnej križovatke, zastal a nepohla ním.

Také veci po čase chladnokrvne nechávala na odborníkov.

Vždy sa naskytol nejaký dobrodinec, ktorý jej pomocou acepumpičky preveksloval do motora trocha svojho benzínu a odpustil jej, ak za to v tej chvíli náhodou nemala čím zaplatiť.

Vtedy pred vyše štyridsiatimi rokmi boli k sebe motoristi ústretoví, a najmä k šoférke (tých nebolo veľa) s malými deťmi aj gavalierski.

Poskytnúť benzín nebolo nič v porovnaní s tým, keď moskviču zlyhala rýchlostná skriňa.

Beda, ak Nela musela zastaviť za trolejbusom a jednotka na rozbeh jej nezabrala.

Pohnúť sa do kopca na dvojke bola pre ňu taká neskonaná drina, že ju poľutovali najmenej dvaja-traja majstri vrátane kibicov.

Skončilo sa to atrakciou - *moskvič na lane*.

Neline deti sa potešili, že idú domov lanovkou, hoci trojročná Amálka poznamenala: „Prečo nás, mami, neodnesie žeriov?“

A vlastne prečo nie, keď v modernizujúcom sa svete podľa ocka ani bábätká už nenosil bocian, ale obrovský žeriov z dva roky rozostavanej budovy oproti ich domu.

Pre susedov bol dvojfarebný moskvič atrakciou sám osebe a s atraktívnou vodičkou to mohla byť estráda pre celé okolie.

Nela aj pozerala, či sa v okne nepohne záclona niektorého jej obdivovateľa. Všetci si však už zvykli na ranný rev motora, kombinovaný s detským vreskom, a netušili, ako nesmierne sa potí vodička za volantom.

Áno, bola to psychická úchylka. Nela jednoducho neznášala cúvanie dolu kopcom, na ktorom sa smerom do mesta musela zakaždým obrátiť čelom vzad.

Mala pocit, že jej odletí hlava, a čo bude potom s jej úbohými

sirôtkami?

Potrebovala mať kontrolu a prevahu nad vecami. Tak, aby motor neovládal ju, ale ona motor.

Niekedy pritom - napríklad, keď sa jej vystresovanej celú večnosť nepodarilo odparkovať spomedzi iných áut - tak nadľudsky trpela, ako keby zapriahnutá ťahala vozidlo vlastným telom.

Zo dva razy sa nevedela pohnúť ani spreď materskej školy a moskvič roztláčali spolu s matkou dvoch škôlkarov, huslistkou komorného orchestra, ochotnou zabudnúť na nevyhnutnú profesionálnu jemnosť svojich rúk.

Pred rokmi bol svet jednoduchší.

Nelu rešpektovali aj policajti.

Keď sa dopustila dopravného priestupku (napríklad, ak sa viezla opačným smerom po jednosmernej ulici), zastavili ju, to áno, ale len čo vytrénované deti začali vrešťať, pustili ich bez pokuty ďalej.

S VB to išlo. Horšie bolo s Neliným možným podozrením z únosu svokry do zahraničia v kompetencii ŠtB.

Kto by nešťastníci uveril, že je v tom nevinne?

Bola to jedna z Neliných prvých samostatných jász po šoféraku, ktorý absolvovala (ledva sa zmestila za volant) týždeň pred pôrodom.

Len čo porodila (dievčatko dostalo meno podľa televíznej víly Amálky), navštívila ich na pár dní svokra.

Nela ju utrápenú boľavými kolenami ľutovala, a zatiaľ čo manžel varil a o dieťa sa staral, ponúkla sa jeho matke za taxikárku.

S malou dušičkou testinú odviezla do kostola, potom už smelšie k lekárovi a napokon takmer suverénne na súd.

A práve vtedy na ceste domov sa to stalo.

Nela, sústredená na motor, ktorý čudne hrkotal, nemohla sa venovať dopravným značkám. A zrazu, nevediac ako, bola na moste do Petržalky.

Keďže už nemala kde odbočiť a vrátiť sa späť, pokračovala v jaz-

de podľa značiek stále rovno a rovno, kým sa neocitla na štátnych hraniciach s Rakúskom.

Zastala obďaleč a zistila, že pri sebe nemá pas, ba ani občiansky preukaz.

Zľakla sa. Tak blízko Západu ešte nikdy nebola a nevedela, čo môže očakávať od strážcov hraníc.

Čo odpovie, ak sa jej spýtajú, čo tam hľadá?

Vedela, že štátna bezpečnosť, i keď neviditeľná, je všadeprítomná a jej bdelé oko všetko vidí.

Napadlo jej: Čo ak sa vyhovorí na popôrodnú laktačnú psychózu? Vtedy ženy vyskakujú z okien i z piateho poschodia. Prečo by si aj ona neodskočila za hranice všedných dní?

Mala právo byť celkom vyšinutá, no, našťastie, si ju s vyľakanou starou paňou ani v takom nápadnom vozidle (do Rakúska by ju s ním boli sotva pustili) nikto nevyšimľal.

S obľubou potom rozprávala o svojom únose svokry na Západ, ktorý sa nekonal.

Manžel až vtedy pochopil, že hodnota človeka sa posudzuje aj podľa ceny vozidla, ktorým sa vozí, a dúfal, že Nela ten pozliepaný nabúraný starý krám dorazí, aby sa ním nestrápnal.

To sa však šoférke nepodarilo.

Moskvič starého typu bol ako tank odolný voči všetkým nástrahám. Dohrdzavel opustený pred domom a nahradila ho nová, výpredajová *embéčka de luxe*.

Škoda spomínať. V nej Nela sedela za volantom len jeden jediný, prvý aj posledný raz.

Keď jej manžel vnucoval svoju predstavu o šoférovaní, inú, ako mal jej inštruktor (mimo chodom automobilový pretekár) z vodičského kurzu, rozplakala sa a na križovatke (aká nezodpovednosť!) vystúpila z vozidla, nechajúc ho už naveky napospas uzurpátorovi.